

Sbohem, zdravý rozum

NA OTÁZKU, PROČ ZKUSIT ZDOLAT BULHARSKO V SEDLE BIKU, EXISTUJE JEDINÁ ODPOVĚĎ. NO PROTOŽE BULHARSKO JE! STEJNĚ ODPOVÍDAL HOROLEZEC GEORGE MALLORY NA OTÁZKU, PROČ LÉZT NA EVEREST. NOVÉ BIKOVÉ DESTINACE JE PŘECE TŘEBA POŘÁDNĚ PROZKOUMAT – NA GARDU UŽ JEZDÍ SNAD KAŽDÝ, DO ALP ROVNĚŽ, DOMA TO ZNÁME. A NAVÍC U NÁS NA SLOVENSKU JE TO NEJLEPŠÍ ZAKÁZANÉ. PROTO JSME KDYSI ZKUSILI ŠPANĚLSKO, MAROKO, UKRAJINU A DALŠÍ DESTINACE, A PROTO BYLO NAŠÍM DALŠÍM OBJEKTEM ZÁJMU BULHARSKO.

V rámci příprav jsem z internetu někdy v zimě stáhl topografickou mapu z roku 1956. Je sice už nějaký ten pátek stará, ale zase tak moc se toho v horách změnit nemohlo. Dlouhé hodiny zírání do vrstevnic a azbukových nápisů si vyžádaly pevné nervy a mnoho kontrol v programu Google Earth. Postupně se v hledáčku ustálilo méně známé pohoří Stará Planina. Přes satelit vypadaly dlouhé hřebeny a strmé doliny lákavě – je rozhodnuto.

Pár mailů a sestava je domluvená na první dobrou. Autem je to z Trenčína přibližně 1200 kilometrů. Ideální varianta? Naložit se do Jelínka (takové jméno si vysloužil náš starý Opel) s vaříčem, spacáky, třemi spolujezdcí a samozřejmě biky, nastartovat a vyrazit.

Několik postřehů předem

Ještě než se pustím do popisu našich bulharských zážitků, začnu z jiného soudku. Nejprve pověstným bulharským přitakáváním. Na to je třeba se vážně připravit! Na cokoli se zeptáte, kroutí se při kladné odpovědi hlavou opačně (jako u nás „ne“). Lepší je proto odpověď jen poslouchat. Je ale pravda, že bez takové anomálie by nevzniklo plno komických situací.

Když už probíráme občerstvení, čepují zde často vcelku dobré pivo „Zagorka“. Co k tomu dodat? Je určitě lepší pít Zagorku v Bulharsku než ji poslouchat v Čechách.

Pohoří Stará Planina, kde hodláme bikovat, má takový blbý zvyk, že svou polohou a umístěním rozděluje celé Bulharsko až k Černému moři, což v květnu nevyhnutelně znamená denní příliv srážek. Já bych se nebál nastavit si tu hodinky podle bouřky.

Jakmile první hromy a blesky prozvučí údolí, gong v rádiu oznámí polední přestávku. Takhle se to děje se železnou pravidelností po celou dobu naší návštěvy.

První náznaky věcí zítřejších

V plánu máme čtyři výjezdy podobné tím, že všechny mají za cíl vydrápat se na hřeben, pěkně si zajezdit a co nejprudčeji se vrátit dolů, jak se sluší a patří pro lehce hlubší odpružení našich celopér.

První nadílka nás čeká ráno (okruh 51 km/převýšení 1450 m). Na hřeben je to výživných tisíc výškových metrů a další přibývají na cestě k nejvyššímu bodu tohoto výletu na kótě 1785 m. Cílem jsou skalnaté soutěsky Todorini Kukli (panenky). Při pohledu z Barzie se ani nechce věřit, že se tam vyškrábeme. Pro začátek to bude solidních dvanáct asfaltových kiláků do Petrohanského sedla (1344 m) a potom slepě následovat šipku na displeji GPS.

Premiérovou přeháňku, či spíše smršť, jako důkaz výše uvedeného jsme si odbyli při snaze dostat se k hřebeni. Solidně jsme promokli, ale jakmile liják trochu přestal, pokračovali jsme dál. Aby to nebylo tak jednoduché, navigátor Putin na základě informací z GPS zahlásil s klidným svědomím, že jsme asi 700 metrů mimo trasu.

Mrholí do rytmu šlapání a my po chvíli bloudění nacházíme strmou kamenitou cestu lesem. Na jejím konci vidíme světlo, což bude hřeben, ale nečekal jsem, že tak členitý. Naivní představa poklidného kroucení se lehkým stoupáním se stává utopií. V rozmočeném dvoustopém trailu fičíme jedna radost do krutých stojek, abychom se za každým převýšením podívali bouřkovým mrakům do očí. Hromy rachotí ostošest, ale na-

šťěstí na vedlejších kopcích. Výhledy se otvírají z potrháných mračen na všechny strany, stojí to za tu námahu. Na horizontu daleko vpředu je vidět skalní masiv – hoši, to bude ono! Vidina cíle je povzbuzující, nálada graduje. Okolo nikde nikdo, úplná prázdnota. Na kamenný vrchol se dá vydupat v sedle, pohled dolů budí respekt. Bude to palba.

Po povinném zdokumentování se strmě pouštíme kosodřevinou po uzoučkém trailu, abychom v zápětí zjistili, že náš směr je příliš doprava. Následuje hledání správné, zeleně značené cestičky. Po chvíli se to daří. Je sotva čitelná a moc turistů tudy nechodí. Znovu následují prudké a technické úseky kosodřevinou s většími balvany, zákeřně skrytými pod větvemi. Pár přeletů přes řídítká nepokazilo náladu a boj v terénu pokračuje. Přicházejí rychlejší a rytmické úseky okořeněné skalními překážkami. Singl prudce klesá lesem a níže traverzuje svah, paráda! Přesně tak jsem si to představoval v práci za počítačem. Chodník se rozšiřuje, ale zůstává strmý. Zadek za sedlem a pevný stisk vlačtovek je základem, kdo povolí, letí do vodou vymletých stružek plných ostrých kamenů. Terén je těžký, jak se na hory s vrcholy přes dva tisíce metrů sluší a patří. Jeho sevření skončilo až nad vesničkou Španivč.

Cíl splněn na začátku

Todorini kukli nás hned na začátek prověřily na doraz. Pro mě to byl perfektní zážitek, ani jsem nečekal, že to bude mít takové grády. Úkol najít neznámé traily byl úspěšně splněn hned první jízdou. Následně oslavujeme vařením guláše a dortem z místních potravin nejen to, ale i mé narozeniny. Kdo si moudrý řekl, že náhody neexistují, ale co si mám myslet o tom, že v našem basecampu oslavoval šenkýř 63 let v ten samý den jako já 33?

Mali znamená Malý jen v překladu

K dalšímu výletu vyzývá druhý nejvyšší vrchol okolí Mali Kom (okruh 47 km/převýšení 1700 m). Jeho větší brácha Kom tu šéfuje,

ale jen o pár výškových metrů. Opět je počáteční stoupání po asfaltu, což je v tomhle deštivém počasí výhodou. Kroutit 1600 metrů převýšení k vrcholu bahnitým terénem by byl očistec.

Nefrekventovaná výstupovka k chatě Kom je ve stínu stromů s pohodovým sklonem, nic víc si nemůžeme přát. První výhledy pod chatou dávají tušit, co uvidíme z hřebenu. K němu to po štěrkové svážnici netrvá tak dlouho, ale blíží se oběd a mračna se shlukují do nepřehledného závoje. Po zimě tu zůstaly zbytky sněhu v lavinovém svahu, samotné kopce jsou už bez přikrývky. Ze severní strany pohoří traverzujeme k jižní.

Strmě stoupání zezadu do sedla mezi oba „komy“ si zapamatují. Krupobití a zima nás lynčují na hraně snesitelnosti. Krátká porada – zkusíme zatnout zuby a jede se dál. Vidíme jen mlhu, i když jsme podle GPS asi dvacet výškových metrů od samotného vrcholu Malého Komu (1959 m), nejvyššího bodu všech výletů. Víme, že dolů to je jiná píseň, vrstevnice nahuštěné jako sardinky v konzervě.

Zacvakávám do pedálů a nemůžu se nabažit perfektního sjezdu plného kamení, prudkých zatáček a dobrého rytmu. Z holého hřebene se pokračuje jehličnatým lesem. Trail se podobá alpským chodníkům. Práce s těžištěm a balancování v úzké stopě. Není to o rychlosti, ale o trefení se do rytmu. Pro mě nejlepší ze všech projetých sjezdů.

Vyletíme zpátky pod lavinovou zónou a chvíli pokračujeme ve stoupání k modré turistické značce. Opět kosodřevina a uzoulinký trailík se vine zády ke kopci. Bouřka je pryč, výhledy vyrazejí dech. Začíná klesání extrémně prudkým kamenným trailem. První metry se nepodaří přejít nikomu, níže to už jde lépe a bojujeme sami se sebou i s terénem. Co metr, to překážka, hranice našich schopností právě prověřujeme na sto procent. Radujeme se z objevování nového trailu. Radost kazí až další nošení přes skalnaté úseky, bohužel ještě netušíme, že tentokrát to bude nadlouho. Problém není v turistickém značení, to je perfektní – ale jaksi zmizel chodník. Je to přesně

Co jste možná nevěděli o Bulharsku

Bulharsko leží v jihovýchodní Evropě na Balkánském poloostrově, z něhož svou rozlohou zabírá 22 %. Hornatá bulharská krajina se nachází se v zóně, která spojuje Evropu s Asií a Černomořským regionem. Oficiálním jazykem je bulharština, používáno je písmo cyrilika. Hlavním městem je Sofie. Časové pásmo je posunuté o jednu hodinu, tedy GMT +2. Od 1. ledna platí na hraničních přechodech s Rumunskem a Řeckem pro občany EU právo na volný pohyb. Území Bulharska je jedním z prvních na evropském kontinentu, které osídlil člověk. V současnosti má tento stát necelých osm milionů obyvatel, číslo ale má klesající tendenci v důsledku snižujícího se přírůstku a migrace. Na severu sousedí země s Rumunskem (délka hranic 608 km), na západě se Srbskem (258 km) a Makedonií (248 km), na jihu s Řeckem (493 km) a na jihovýchodě s Tureckem (259 km). Východní hranici tvoří Černé moře (378 km).

naopak, jako když člověk bloudí po chodnících bez označení. Tady máme značení, ale chybí trail...

Svážnice a vlnitý singl po pastvinách nás pak vrací až do „naší“ Barzie. Dnes jsme zažili doopravdy těžký den, pořádně jsme vymrzli, zmokli a dlouho nosili, ale perfektní horní sjezd stál za to. Neobjevené lokality neodkrývají svoje trumfy zadarmo...

Sprcha na záchodě

V basecampu se pořádně najíme a teplou minerálkou, která tu teče z každého vodovodu, umyjeme biky přímo na cestě. Nevím, čím jsme si to vysloužili, ale po dvou výletech nám „vedoucí putyky“ slavnostně odevzdala klíč od WC a snažila se nám vysvětlit, že se tam můžeme také osprchovat. Nejdřív jsem uvažoval, že je to žert, ale ona to myslela úplně vážně. Prostě jsme se měli postavit do záchodu (turecké toalety) a použít provizorní sprchu. Do konce výletu nenašel nikdo z nás odvahu postavit se bosýma nohama do té nádoby, kde každý... Výčepní to ale praktikovala bez problémů, my jsme se raději po jízdě

svalili do oprýskaného a nedostavěného koupaliště s termální vodou nad vesnicí.

Celkově je tu vše opravdu zanedbané a slovo „estetika“ tu ne najdete snad ani ve slovníku cizích slov. Od komunistů se nic moc nezměnilo, jen spíše dále chátralo. Hygienické kontroly, které doslova buzerují naše malé podnikatele, by tu musely rozdávat asi tresty smrti.

Nemá cigan, nemá probléma

Třetí trail (47 km/1400 m) popisují jen proto, abyste viděli, že Balkán je úplně jiný šálek kávy než zbytek světa. Je asi tak pěkný jako místní ženy. O těch by se nemělo mluvit ve zlém, ale muži si na nich na západě Bulharska oči určitě nepopasou. Přesouváme se asi 130 km východně do hlavního města deště, do Etropole. Úplně deprimující město s početnou komunitou cikánů. Začínám mít strach, kde přespíme. Ona i vedoucí z Barzie říkala: „Nemá cigan, nemá probléma!“ Nemusím umět bulharsky, abych rozuměl. Nejsem rasista, ale po upo-

etape ACTIVE LIFE

MOC 2.490 Kč soft-shell

MOC 1.290 Kč

www.etape.cz

Pro případné následovníky

> přibližná vzdálenost z ČR do pohoří Stará Planina je 1250 km (z Prahy) většinou po dálnicích a hlavních cestách v dobrém stavu
> oficiálním bulharským platidlem jsou leva, ale po dohodě můžete platit eury – samozřejmě v nepříliš výhodném kurzu. Ceny jsou podobné jako u nás, v řadě případů i nižší.
> nejznámější pohoří, které stojí za zkoušku, jsou Rila (nejvyšší vrchol Musala, 2925 m n. m.), Rodopy (Goljam Perelik, 2191 m) a Pirin (Vihren, 2915 m n. m.). Oblíbená biková i lyžařská lokalita je v okolí Banská.
> navzdory mírnému klimatu je počasí ve vyšších polohách a hlavně na hřebenech hor často drsné, bez ohledu na dobrou předpověď je dobré být připraven
> Bulharsko neláká jen do sedel biků – najdete tu mnoho kulturních památek a klášterů, ale také třeba více než 500 minerálních pramenů

zornění místních si bike ukradnout nenechám. Jelínka nakonec parkujeme u myčky aut, kde je stálý ruch. Ještě jsme ani nesundali biky ze střechy a přišla neskutečná bouřka. No jo, poledne...

Prostor i pro hardtail

Ráno je vcelku pěkně a my vyrážíme do horského sedla Zlatiški. To je pro dopravu uzavřené, takže nerušeně stoupáme ke hřebenu. Tento okruh bych jako jediný doporučil také na hardtaily, ale jsou i mnohem krásnější a bližší trasy než tahle nad Etropolí. Pokračuje po hřebeni širší svážnicí. Výhledy jsou pěkné, ale na předcházející nemají. Sem tam strměji, jindy pohodově se dostáváme na vrchol Babe (1787 m). V maringotce pod ním žijí dva postarší páni a na svém skromném obydlí mají nápis Geoochrana. Volají nás, abychom se šli zahřát. I pochoštění by bylo, ale my valíme dál, protože se stoickou jistotou víme, že přichází pořádný slejvák, jakým bičuje jen Etropole. Netrvá dlouho a je slyšet první hromy.

Z úplného vrcholu po minimalistickém, žlutě značeném chodníku pokračujeme dále, abychom opět skončili na šterkovici traverzující kopec s nějakou vysílací věží. Zprvu opatrně klesáme a pokračujeme do listnatého lesa, nuda. To samé platí pro sjezd. A zase líják, za jaký by se nestyděly pralesy v období dešťů. Blesky lítají a my, řádně schovaní, odpočítáváním určujeme, jak daleko od nás to praská. Najednou rána, světlo a nenapočítal jsem ani do jedné. Tohle bylo těsně. Možná sto metrů a jsme ugrilováni. Je strašlivá zima, v podřepu se nohy a tělo moc neprokrvují. Na zlepšení skleslé nálady začínáme jíst bulharské tyčinky a keksy. Jedna s názvem „Borec“ je tak úžasně dobrá, že si na ní slabé povahy zvolna vybudují závislost. Už se všemu jen smějí, na pokraji podchlazení hrozí ztráta zdravého rozumu (netušíme, že nejhorší nás ještě čeká).

Začíná nám být všechno úplně jedno, dešť neděšť – pojďme najít správnou trasu, od níž jsme asi dva kilometry vzdálení. Zkřehlý

nasedám v úplně mokrých věcech a s radostí dupu do kopce, abych se zahřál. Zezadu slyším volání Putina: „Chlapi, tady někde doprava to musí být!“ No, něco tu teoreticky je, ale nevypadá to dvakrát vyježděně. Bojujeme silou vůle a nacházíme jen na pár místech sjízdný singl podél ostnatého plotu. Držíme se ho. V podstatě to odpovídá navigaci, jen terén graduje.

Den navždy v paměti

Pásmo poválených a vyvrácených stromů vytvořilo nepřipustný val, nikoho nenapadne se šplhat nazpět. Prorážíme kopřivami a maliním. Dnešní den si zapamatuji navždy. Ze zoufalství házím kolo před sebe, abych ho nemusel pracně vytrhávat z té zelené havěti. Nikomu bych nepřál zažít bolest při přejíždění kopřivových úseků několikrát po sobě. Do krve podrážděné holeně se červenají jak patnáctka na prvním rande. Já mám aspoň dlouhé podkolenky. Za zády slyším Putina: „Tak, v pondělí končím ve tří v práci, do pěti minut jsem ve sportovním obchodě a kupuji podkolenky...“ Vzali jsme ho poprvé do světa, koupil si k tomu i nové celopěro a teď ho jen nosí. Nevím, co mi na to řekne, ale teď ho trápí asi jiné věci.

Neskutečné galeje zakončuje prudký chodník plný kluzkých větví. Klesáme polomrtví k asfaltce, bez hanby padám na kolena a radostí ji líbám. Etropole nás vycvičila víc než cokoli jiného na světě. Nahodili jsme biky na střechu a rovnou pádili pryč. Do hlavního města deště se už nikdy, opakuji nikdy, nevrátíme!

Srbská náplast

Po tak strašném utrpení bychom si zasloužili opravdu dobrou etapu. Náplast na předešlé utrpení. Existuje spravedlnost? Z Bulharska jsme se přesunuli do srbské části Staré planiny. Kulturní šok by viděl i slepý. Ulice i město Dimitrogradu jsou upravené, a ačkoli Srbové nejsou členy EU, je to tu proti členskému Bulharsku mnohem

krásnější, o ženách nemluvě. Co děvče, to kočka. Kam zavírají ty ošklivější?

Jak se tak snažíme vyklíčkovat z města do hor, do cesty nám vjedou dva bikeři. Hned vyzvídají, kam chceme jít jezdit a podobně. Debata dospěla do zdárného konce a výsledkem bylo, že zítra si zajezdíme všichni dohromady. Koordináty jsou jasné: Donji Krivodol v osm hodin ráno.

Pořádek musí být!

Horská vesnička překvapí svou odlehlostí, v zimě tady žijí jen tři starší lidé odříznutí od světa. I v noci je cítit, že je tu chladněji. Ještě jsem nedosnil ve spacáku sen o teplé vaně a už mě budí. Sakra co to je za nápady? Pohraniční policie si nás přišla zkontrolovat! Stáli jsme tam v té kose a tak podrobně kontrolovali naše pasy, že šikovný padělatel by je měl za tu dobu zduplikované. Po půlhodině pochopili, že jim nejedeme nic ukrást, a my mohli zalézt zpět do studeného spacáku.

Vše jinak než dosud

Ráno je nádherné počasí, srbsští kolegové přifřčeli na čas a při chystání věcí říkají, že nám doporučují projet jejich oblíbenou trasu. Vše je tedy jinak než dosud. Jedeme v dobrém počasí, víme, kam jedeme. Neuvěřitelně!

Jméno dnešního průvodce je Slavica a jeho dva kámoši jsou připravení nás doprovázet po planině (51 km/1200 m). Padesátikilometrový okruh začíná pozvolna po šterkové cestě, trasa je zpestřená zajímavým trailem podél malého potůčku se skalnatými peřejemi. Název si přesně nepamatuji, ale měl něco do činění s hrnci. Potom, jak už to tak chodí, následoval nekonečný výjezd ke hřebeni terénem. Horko jako u nás v létě.

V momentě, kdy se otevřelo panorama srbské části Staré planiny, jsme zapomněli na všechny útrapy. Dvoustopá travnatá cesta stoupa-

la do nejvyšších partií místních vrchů. Nikde ani živáčka, svatý klid a krásná příroda.

V sedélku pod vrcholem se nepásly nejen oči, ale také žaludek. Borci vytáhli slaninu, ovčí sýr, chilli papričky a kukuřičný chleba. Sliny jsem sotva udržel v ústech, dokud neřekli vytoužené: „Nechce-te?“ No to si piš! Zvysoka kašlu na sladkosti, kterých jsem přejedený, prorostlá slanina mi zlepšila náladu o sto procent.

S nádherně plným břichem jezdíme hřebenovku zvlněným terénem. Teplota je akorát, výška něco přes tisíc sedm set. Matematický úkol pro žáky základních škol zní: když jsme v 1727 m na kopci zvaném Zmijanec a vesnička Donji Krivodol je v 806 m, co bude následovat? Palba, nejrychlejší sjezd, co jsem kdy jel. Traktorová stopa klesá po úbočí nekonečné kilometry.

Rukama sotva svírám řídítka, musím dát několik přestávek, kterých využívám k focení. Srbští XC-střelci na svých zdvihově anorektických bikách dostávají za vyučenou, jak to má vypadat dolů z kopce. Jenže při prvním sjezdu se hned nepoznají jeho zálužností. Několik výletů mimo stopu na louku a také Putinovy akrobatické vložky zdvihají hladinu adrenalinu. Sem tam ustřelí zadní kolo na blátě nebo rozhodí zvlněný profil, ale je to paráda! Na závěr jsme tedy dostali vrchovatou odměnu a po peripetích, které jsme přežili nedávno, je to balzám na duši. Děšť si nás v posledním úseku sice naposledy vychutnal, ale my jsme spokojení mohli poděkovat našim novým kámošům z Dimitrogradu za fantastickou ukázkou místního planinského bikování.

Hledání nových trailů se samozřejmě nedá srovnávat s jízdou v destinacích s obrovskou mašinérií turistického ruchu. Tady jde o úplně jiný rozměr zážitku než jen přejetí vymakané a stokrát upravené trasy. Jestli si pamatujete naši nedávnou reportáž z Ukrajiny, tak se jedná o velmi podobné ježdění. All mountain na věčné časy a nikdy jinak!

Text a foto: Pavel Chrenčík